

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ QANUNU

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri Azərbaycan Respublikasının milli sərvətidir və xüsusi ekoloji, elmi, mədəni və estetik dəyərə malikdir.

Bu Qanun Azərbaycan Respublikasının ərazisində xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkilinin və mühafizəsinin, xüsusi mühafizə olunan təbiət obyektlərinin qorunmasının hüquqi əsaslarını müəyyən edir.

I f ə s i l

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

M a d d ə 1 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında anlayış

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri - xüsusi ekoloji, elmi, mədəni, estetik və sağlamlaşdırma əhəmiyyəti daşıyan təbiət komplekslərindən və obyektlərindən, nadir və nəslə kəsilmək təhlükəsi qarşısında olan bitki və heyvan növlərinin yayıldığı yerlərdən ibarət olan, təsərrüfat dövrüyyəsindən tamamilə və ya qismən, daimi və ya müvəqqəti çıxarılan torpaq, su (akvatoriya) sahələri və onların üzərindəki atmosfer məkanıdır.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət obyektləri - elmi, mədəni, estetik və sağlamlaşdırma dəyəri olan nadir, nəslə kəsilmək təhlükəsi qarşısında olan, səciyyəvi, xüsusi mühafizə rejimli zooloji, botanik, dendroloji, hidroloji, geoloji, geomorfoloji, hidrogeoloji, meşə, landşaft və torpaq obyektləridir.

M a d d ə 2 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında qanunvericilik

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında qanunvericilik bu Qanundan “Ətraf mühitin mühafizəsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunundan və digər normativ hüquqi aktlardan ibarətdir.

M a d d ə 3 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkilinin, mühafizəsinin və istifadəsinin əsas prinsipləri

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkili, mühafizəsi və istifadəsi aşağıdakı prinsiplərə əsaslanır:
bioloji müxtəlifliyin və təbii ekoloji sistemin qorunub saxlanması;
xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən və obyektlərindən məqsədli istifadə, habelə elmin, mədəniyyətin, təhsilin və maarifin inkişafı üçün səmərəli istifadə edilməsi;
sosial-iqtisadi amillərin və yerli əhəlinin maraqları nəzərə alınmaqla, turizmin və rekreasiyanın inkişafı;
xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri sahəsində dövlət tənzimlənməsi və nəzarət;
xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən və obyektlərindən istifadənin qanunla nəzərdə tutulmuş hallarda ödənişli olması;
xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərin və obyektlərin mühafizəsi sahəsində əhəlinin və ictimai birliklərin iştirakı;
beynəlxalq əməkdaşlıq.

M a d d ə 4 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri üzərində mülkiyyət

Azərbaycan Respublikasının ərazisində beynəlxalq, respublika və bölgə əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri hər hansı fiziki və ya hüquqi şəxslərin hüquqlarına və mənafeələrinə xələl gətirmədən Azərbaycan dövlətinə mənsubdur və özgəninkiləşdirilə bilməz.

Yerli əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin bələdiyyələrin mülkiyyətinə verilməsi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

Mülkiyyətində, istifadəsinə və icarəsində torpaq sahələri olan fiziki və hüquqi şəxslər xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri yarada bilərlər.

II f ə s i l

XÜSUSİ MÜHAFİZƏ OLUNAN TƏBİƏT ƏRAZİLƏRİNİN TƏŞKİLİ

M a d d ə 5 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin növləri

Azərbaycan Respublikasının ərazisində məqsədindən, mühafizə rejimindən və istifadə xüsusiyyətlərindən asılı olaraq xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri aşağıdakı növlərə ayrılır:

dövlət təbiət qoruqları, o cümlədən biosfer qoruqları;

milli parklar;

təbiət parkları;

ekoloji parklar;

dövlət təbiət yasaqlıqları;

təbiət abidələri;

zooloji parklar;

nəbatat bağları və dendroloji parklar;

müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar;

geoloji parklar.^[1]

Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin digər növləri nəzərdə tutula

bilər.

Bu maddənin birinci hissəsinin 2-ci, 3-cü, 4-cü, 8-ci , 9-cu və 11-ci abzaslarında göstərilən xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin növlərinə onların kateqoriyasından asılı olmayaraq təbiəti mühafizə və elmi müəssisə və ya təşkilat statusu verilir. Statusu olan xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin rəmzləri (bayraq, emblem və sair) ola bilər. ^[2]

Bu maddənin birinci hissəsinin 2-ci, 3-cü, 4-cü , 6-cı və 11-ci abzaslarında göstərilən xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin növləri üzrə ümumi əsasnamələr müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilir. ^[3]

M a d d ə 6 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin kateqoriyaları

Azərbaycan Respublikasında xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri beynəlxalq, respublika, bölgə və yerli əhəmiyyətli kateqoriyalara bölünür.

Dövlət təbiət qoruqlarının, *geoloji parkların* və milli parkların əraziləri respublika əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə aid edilir. ^[4]

Dövlət təbiət yasaqlıqları, təbiət parkları, təbiət abidələri, zooloji parklar, nəbatat bağları və dendroloji parklar , ~~müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar~~ respublika əhəmiyyətli və ya bölgə əhəmiyyətli, müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar isə beynəlxalq və ölkə əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə aid edilə bilər. Təbiət parkları, zooloji parklar, müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar yerli əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri kimi elan edilə bilər. ^[5]

Azərbaycan Respublikasının ərazisində müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən beynəlxalq əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri müəyyən edilə bilər.

Respublika və ya bölgə əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkili, onların kateqoriyalara aid edilməsi və bir kateqoriyadan digərinə keçirilməsi elmi müəssisə və təşkilatların və əlaqədar təşkilatların rəyi nəzərə alınmaqla, müvafiq dövlət orqanının təqdimatı əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə həyata keçirilir. ^[6]

M a d d ə 7 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin istifadəsi və icarəsi

Dövlət təbiət qoruqlarının və yasaqlıqlarının, *geoloji parkların*, milli parkların təbiət abidələrinin, zooloji parklar, nəbatat bağlarının və dendroloji parkların fiziki və hüquqi şəxslərin idarəçiliyinə, istifadəsinə və icarəsinə verilməsi qadağandır. ^[7]

Yerli əhəmiyyətli təbiət parkları zooloji parklar, müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar bütövlükdə və ya qismən, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada fiziki və hüquqi şəxslərin idarəçiliyinə, istifadəsinə və icarəsinə verilə bilər.

Yerli əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərə idarəçiliyi, istifadəyə və icarəyə verilərkən onların hüquqi statusu, rejimi və məqsədli təyinatı saxlanılır, istifadəsi və mühafizəsi bu Qanunla, habelə Azərbaycan Respublikasının digər qanunvericilik aktları ilə tənzimlənir.

M a d d ə 8 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin inkişafı və yerləşdirilməsi sxemləri və onların yaradılması

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin inkişafı və yerləşdirilməsi sxemləri sosial-iqtisadi tələblər və ətraf mühitin vəziyyəti nəzərə alınmaqla, onların yaradılması üçün perspektiv tələbatı müəyyən edir.

Müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sxemləri əsasında onların yaradılması və genişləndirilməsi üçün torpaq sahələri müvafiq ehtiyat torpaq fondunda saxlanılır və həmin ərazilərdə torpaqların istifadəsinə məhdudiyyətlər qoyulur.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri elmi və texniki-iqtisadi əsaslandırmaya uyğun olaraq müəyyən edilmiş qaydada müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə yaradılır.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin hər biri üçün pasport hazırlanır və bu ərazilərin və obyektlərin pasportu müvafiq icra hakimiyyəti orqanında dövlət qeydiyyatına alınmaqla müəyyən olunmuş qaydada saxlanılır.

M a d d ə 9 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin torpaqları

Məqsədli istifadəsinə və hüquqi rejiminə görə xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin torpaqlarına təbiəti mühafizə, təbii qoruq, sağlamlaşdırma, turizm və rekreasiya, tarix-mədəniyyət təyinatlı torpaqlar daxildir. ^[8]

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkili məqsədi ilə başqa kateqoriyalara aid edilmiş torpaqların istifadəyə verilməsi Azərbaycan Respublikasının torpaq qanunvericiliyi ilə tənzimlənir.

Mülkiyyətdə, istifadədə və icarədə olan torpaq sahələri xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkili məqsədi ilə Azərbaycan Respublikasının torpaq qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada və Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində nəzərdə tutulmuş şərtlərlə satın alına, istifadə və icarə hüquqlarına xitam verilə bilər. ^[9]

Üzərində xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri yerləşən torpaq sahələri mülkiyyətçilərdən, istifadəçilərdən və icarəçilərdən geri alınmadan, onların razılığı və ya məhkəmənin qərarı ilə servitut hüququ (özgə torpaq sahəsindən məhdud istifadə hüququ) əsasında istifadə olunur.

M a d d ə 10 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsi

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri üçün xüsusi mühafizənin hüquqi rejimi, yaxud təsərrüfat fəaliyyətinin tənzimlənən rejimi tətbiq edilir.

Xüsusi mühafizənin hüquqi rejimi xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində və obyektlərində və ya xüsusi ayrılmış

sahələrdə ətraf mühitin təbii vəziyyətini pozan hər hansı təsərrüfat fəaliyyətinə, həmçinin digər fəaliyyətlərə qadağalar nəzərdə tutur.

Təsərrüfat fəaliyyətinin tənzimlənən rejimi xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində və obyektlərində və ya xüsusi ayrılmış sahələrdə təbii ehtiyatların təsərrüfat istifadəsinə məhdudiyyətlər nəzərdə tutur.

Xüsusi mühafizəni təmin etmək üçün xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə və obyektlərinə bitişik olan torpaq və su sahələrində mühafizə, sanitariya-mühafizə və digər qoruyucu zonalar müəyyən edilə bilər. Bu zonaların torpaqlarında xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təbiət komplekslərinə və obyektlərinə zərərli təsir göstərən hər cür fəaliyyət qadağan edilir. ^[10]

Maddə 10-1. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sanitariya-mühafizə zonaları ^[11]

10-1.1. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin torpaq və su (akvatoriya) sahələrini kənar antropogen təsirlərdən qorumaq məqsədi ilə həmin ərazilərin sanitariya-mühafizə zonaları müəyyən edilir.

10-1.2. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sanitariya-mühafizə zonası xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin torpaq və su (akvatoriya) sərhədlərinin hüddud xəttindən bütün perimetri boyunca 3000 metrədək məsafədə müəyyən edilir.

10-1.3. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sanitariya-mühafizə zonası xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin Xəzər dənizinin Azərbaycan Respublikasına mənsub olan bölməsinə bitişik sərhədlərinin hüddud xəttindən 3000 metrədək məsafədə müəyyən edilir.

10-1.4. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sanitariya-mühafizə zonaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təqdimatı əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

10-1.5. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sanitariya-mühafizə zonalarında təsərrüfat fəaliyyətinin tənzimlənən rejimi tətbiq edilir.

10-1.6. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sanitariya-mühafizə zonalarında ərazinin ekosisteminə mənfi təsir göstərməyən və təbii ehtiyatların təsərrüfat istifadəsinə məhdudiyyətləri nəzərdə tutan aşağıdakı fəaliyyətlərə yol verilir:

10-1.6.1. elmi tədqiqat işləri;

10-1.6.2. ətraf mühitin monitorinqi və ekosistem dəyişikliklərinə nəzarət;

10-1.6.3. yanğından mühafizə tədbirləri və meşə massivlərinin qorunması;

10-1.6.4. torpaqdan təsərrüfat məqsədi ilə, habelə biçənək və otlaq kimi istifadə edilməsi;

10-1.6.5. bioloji və landşaft müxtəlifliyi, təbii ekosistemin bərpası tədbirlərinin keçirilməsi;

10-1.6.6. turizm və rekreasiya məqsədləri ilə istifadə;

10-1.6.7. mineral su və digər müalicəvi resurslardan istifadə;

10-1.6.8. *balıq və digər su bioresurslarının idman və həvəskar ovu*; ^[12]

10-1.7. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sanitariya-mühafizə zonalarında aşağıdakılar qadağandır:

10-1.7.1. yeni yaşayış məntəqələrinin salınması;

10-1.7.2. ekoloji təhlükə yaradan müəssisələrin, o cümlədən kimya, nüvə energetikası və metallurgiya sənayesi obyektlərinin yerləşdirilməsi və istismarı;

10-1.7.3. geoloji kəşfiyyat işlərinin aparılması, faydalı qazıntıların çıxarılması və emalı;

10-1.7.4. meşələrdə əsas istifadə qırxıntısı;

10-1.7.5. aqrokimyəvi maddələrdən və pestisidlərdən istifadə;

10-1.7.6. yerli fauna və flora növlərinə uyğun olmayan növlərin introduksiyası;

10-1.7.7. ərazinin hidroloji rejimini pozan və torpağın münbitliyinə təsir edən işlərin görülməsi.

10-1.8. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin sanitariya-mühafizə zonalarına daxil edilmiş xüsusi mülkiyyətdə, bələdiyyə mülkiyyətində və (və ya) istifadədə olan əmlakdan servitut hüququ əsasında istifadə edilir.

Maddə 11. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən və obyektlərindən istifadə

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən və obyektlərindən Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən edilmiş tələblərə əməl etmək şərti ilə aşağıdakı məqsədlərlə istifadə edilə bilər:

təbiəti mühafizə;

elmi tədqiqat;

ətraf mühitin monitorinqi;

səhləmləşdirmə;

təlim-tərbiyə;

turizm rekreasiya. ^[13]

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində və obyektlərində onların məqsədli təyinatına və təbiət komplekslərinin və ayrı-ayrı obyektlərin mühafizəsi, bərpası və istifadəsi üzrə müəyyən edilmiş tələblərə zidd olmayaraq şərtlərlə başqa fəaliyyət növləri həyata keçirilə bilər.

Maddə 12. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin dövlət kadastrı və monitorinqi

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin dövlət kadastrı bu əraziləri statusu, onların coğrafi mövqeyi və sərhədləri, həmin ərazilərin və obyektlərin xüsusi mühafizəsinin rejimi təbiət istifadəçiləri, ekoloji, elmi, iqtisadi, tarixi və mədəni əhəmiyyəti barədə zəruri məlumatların məcmusudur.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin dövlət kadastrı təbiət qoruyq fondunun vəziyyətinin qiymətləndirilməsi və proqnozlaşdırılması, bu əraziləri perspektiv inkişafı şəbəkəsinin müəyyən edilməsi, mühafizə rejiminə riayət olunmasına dövlət nəzarətinin gücləndirilməsi məqsədi ilə aparılır.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin dövlət kadastrının və monitorinqinin aparılması qaydası müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

III fəsil

XÜSUSİ MÜHAFİZƏ OLUNAN TƏBİƏT ƏRAZİLƏRİ VƏ OBYEKTlərİ SAHƏSİNDƏ İDARƏETMƏ

Maddə 13. Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri idarəetmə sistemi

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri idarəetmə sisteminə Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanları və bələdiyyələr daxildir.

Maddə 14. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərini və obyektlərini idarəetmə sahəsində dövlətin səlahiyyətləri

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərini və obyektlərini idarəetmə sahəsində dövlətin səlahiyyətləri aşağıdakılardır: dövlət siyasətinin həyata keçirmək və müvafiq normativ hüquqi aktlar qəbul etmək; dövlət proqramlarını hazırlayıb təsdiq etmək; dövlət nəzarətini həyata keçirmək; xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsi üzrə tədbirlərə dövlət yardımı; beynəlxalq əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərini və obyektlərini müəyyən etmək; respublika və ya bölgə əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkili və ləğv edilməsi barədə qərar vermək; xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin inkişafı və yerləşdirilməsi sxemlərini təsdiq etmək; xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin dövlət qeydiyyatının və kadastrının aparılması qaydalarını müəyyən etmək; beynəlxalq əməkdaşlığı həyata keçirmək; Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş digər səlahiyyətləri həyata keçirmək.

Maddə 15. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərini və obyektlərini idarəetmə sahəsində bələdiyyələrin səlahiyyətləri

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərini və obyektlərini idarəetmə sahəsində bələdiyyələrin səlahiyyətləri aşağıdakılardır: elmi *müəssisə* və təşkilatların və müvafiq icra hakimiyyəti orqanının rəyi nəzərə alınmaqla yerli əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin yaradılması və ləğv edilməsi barədə qərar qəbul etmək; yerli əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin təşkili üçün yerli büdcələrin tərkibində xərclər müəyyənləşdirmək və təsdiq etmək; yerli əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərini və obyektlərinin mühafizəsi və istifadəsi üzrə qərarlar qəbul etmək; özlərinin mülkiyyətində, istifadəsində və icarəsində olan torpaqlarda qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada təbiət parkları, zooloji parklar, müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar yaratmaq, habelə bu kimi əraziləri məqsədli təyinatı üzrə istifadəyə və icarəyə vermək, yaxud götürmək; xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin inkişafı və yerləşdirilməsi sxemləri üzrə təkliflər irəli sürmək; yerli əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsini və istifadəsinə nəzarəti həyata keçirmək; öz səlahiyyətləri daxilində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş digər vəzifələri həyata keçirmək.

Maddə 16. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərini və obyektlərini idarəetmə sahəsində fiziki və hüquqi şəxslərin və ictimai birliklərin iştirakı

Fiziki və hüquqi şəxslərin və ictimai birliklərin xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərini və obyektlərini idarəetmə üzrə tədbirlərdə iştirak etmək üçün aşağıdakı hüquqları vardır: xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsi üzrə ictimai fondlar yaratmaq; xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin yaradılması, onların inkişafı və yerləşdirilməsi sxemlərinin hazırlanması üzrə təkliflər vermək; xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri üzrə ictimai ekspertizanın keçirilməsində iştirak etmək; özlərinin mülkiyyətində, istifadəsində və icarəsində olan torpaqlarda qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada təbiət parkları, müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar yaratmaq, habelə bu kimi əraziləri məqsədli təyinatı üzrə istifadəyə və icarəyə götürmək; xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri üzərində qanunvericilikdə müəyyən edilmiş qaydada ictimai nəzarəti həyata keçirmək; müəyyən edilmiş qaydada dövlət orqanlarında xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında məlumat almaq; qanunvericilikdə müəyyən edilmiş digər hüquqlara malik olmaq. Fiziki və hüquqi şəxslər və ictimai birliklər xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri sahəsində öz fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun həyata keçirməyə borcludurlar. Dövlət orqanları xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri sahəsində fiziki və hüquqi şəxsləri və ictimai birliklərin rəy və təkliflərinə baxmalıdırlar.

IV fəsil

DÖVLƏT TƏBİƏT QORUQLARI

Maddə 17. Dövlət təbiət qoruqları və onların təşkili

Dövlət təbiət qoruqları - səciyyəvi və nadir təbiət komplekslərini və obyektlərini təbii vəziyyətində qoruyub saxlamaq, təbiət proseslərinin və hadisələrinin gedişini öyrənmək məqsədiylə yaradılan təbiət mühafizə və *elmi müəssisə və ya təşkilat* statusuna malik olan ərazilərdir.

Dövlət təbiət qoruqları xüsusi ekoloji, elmi və mədəni dəyərə malik olan təbiət obyektlərinin (səciyyəvi və nadir landşaftlar, nadir geoloji törəmələr, bitki və heyvan növləri və sair) yerləşdiyi ərazilərdə (torpaq və su məkanı (akvatoriya) sahələrində) yaradılır.

Dövlət təbiət qoruqlarının əraziləri respublika əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə aiddir və ərazilərə xüsusi mühafizənin hüquqi rejimi tətbiq edilir.

Dövlət təbiət qoruqları elmi *müəssisə və təşkilatların* və əlaqədar təşkilatların rəyi nəzərə alınmaqla müvafiq dövlət orqanının təqdimatı əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə təşkil edilir.

Dövlət təbiət qoruqlarının təşkili üçün ayrılmış torpaq sahələri onların daimi istifadəsinə verilir.

Dövlət təbiət qoruqlarının torpaqlarından, habelə onun hüddudlarında olan sudan, bitki və heyvanlar aləmindən təsərrüfat məqsədləri üçün istifadə edilməsi qadağan edilir.

Hər bir dövlət təbiət qoruğunun əsasnaməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilir.

Maddə 18. Dövlət təbiət qoruqlarının vəzifələri

Dövlət təbiət qoruqlarının vəzifələri aşağıdakılardır:

genetik fondun, bioloji müxtəlifliyin, ekoloji sistemlərin və təbiət komplekslərinin və obyektlərinin təbii vəziyyətini qoruyub saxlamaq məqsədi ilə təbiət ərazilərinin mühafizəsini həyata keçirmək;

elmi tədqiqatları təşkil etmək və aparmaq, "Təbiət səlnaməsi" tərtib etmək;

ətraf mühitin və təbii ehtiyatların dövlət monitorinqi çərçivəsində ekoloji monitorinqi həyata keçirmək;

təsərrüfat obyektlərinin və digər obyektlərin yerləşdirilməsi layihələrinin və sxemlərinin dövlət ekoloji ekspertizasında iştirak etmək;

ətraf təbii mühitin mühafizəsi sahəsində elmi kadrların və mütəxəssislərin hazırlanmasına köməklik etmək.

Maddə 19. Dövlət təbiət qoruqlarında xüsusi mühafizə rejiminin xüsusiyyətləri

Dövlət təbiət qoruqlarında xüsusi mühafizənin vacib ümumi tədbirlərindən başqa, aşağıdakılar qadağan edilir:

bina və qurğuların, ümumi istifadə üçün yolları, boru kəmərlərinin və digər kommunikasiyaların tikintisi;

geoloji-kəşfiyyat və müxtəlif axtarış işlərinin aparılması;

kənd təsərrüfatının, sənayenin, hidroenergetikanın, su nəqliyyatının və digər təsərrüfat ehtiyaclarının suya olan tələbatının ödənilməsi üçün yerüstü və yeraltı sulardan istifadə edilməsi;

oduncaq tədarükün, ikinci dərəcəli meşə ehtiyatları tədarükü, meşədən əlavə istifadə və ovçuluq təsərrüfatının ehtiyacları üçün meşədən istifadə;

bitki aləmindən təsərrüfat məqsədi ilə, habelə biçənək və otlaq kimi istifadə edilməsi;

ov və *balıq və digər su bioresurslarının ovu*, habelə ov və balıqçılıq obyektlərinə aid edilməyən heyvanların təsərrüfat

məqsədi ilə istifadə edilməsi və ovlanması;^[14]

ətraf mühitə hər hansı kimyəvi, bioloji və fiziki təsirin tətbiq edilməsi;

kolleksiyaların toplanması, xüsusi icazə olmadan bitki və heyvanları təbii mühitdən ayırmaqla elmi tədqiqatların keçirilməsi;

xüsusi icazə olmadan qoruqların ərazisində olmaq.

Maddə 20. Dövlət təbiət biosfer qoruqları

Qlobal ekoloji monitorinqin həyata keçirilməsi üçün fəaliyyət göstərən və ya yenidən təşkil edilən dövlət təbiət qoruqlarının əsasında dövlət təbiət biosfer qoruqları yaradıla bilər.

Hər bir dövlət təbiət biosfer qoruğu haqqında əsasnamə beynəlxalq müqavilələr nəzərə alınmaqla müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilir.

V fəsil

MİLLİ PARKLAR

Maddə 21. Milli parklar və onların təşkili

Milli parklar - xüsusi ekoloji, tarixi, estetik və digər əhəmiyyət daşıyan təbiət komplekslərinin yerləşdiyi və təbiəti mühafizə, maarifçilik, elmi, mədəni və digər məqsədlər üçün istifadə olan təbiəti mühafizə və *elmi müəssisə və ya təşkilat* statusuna malik olan ərazilərdir.

Milli parkları əraziləri respublika əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə aiddir və bu ərazilərdə olan torpaq, su, bitki və heyvanlar aləmi onların daimi istifadəsinə verilir.

Milli parkların hüddudlarına ayrı-ayrı hallarda qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada digər torpaq istifadəçilərinin və mülkiyyətçilərinin torpaq sahələri daxil edilə bilər.

Milli parklar müvafiq dövlət orqanının təqdimatı əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə təşkil edilir.

Hər bir milli park müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş əsasnaməyə uyğun olaraq fəaliyyət göstərir.

Maddə 22 . Milli parkların əsas vəzifələri

Milli parkların əsas vəzifələri aşağıdakılardır:
təbiət komplekslərini, nadir və etalon təbiət ərazilərini, tarix-mədəniyyət obyektlərini qoruyub saxlama;
turizm və rekreasiya üçün şərait yaratmaq;^[15]
təbiəti mühafizənin və ekoloji maarifçiliyin elmi metodlarını hazırlamaq və tətbiq etmək;
əhalini ekoloji maarifləndirmək;
ekoloji monitorinqi həyata keçirmək;
zədələnmiş təbiət və tarix-mədəniyyət komplekslərini və obyektlərini bərpa etmək.

Maddə 23 . Milli parkların zonalaşdırılması

Milli parkların ərazilərində onların təbiət, tarix-mədəniyyət və digər xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla xüsusi mühafizənin ayrı-ayrı rejimləri tətbiq olunur və aşağıdakı fəaliyyət zonaları müəyyən edilir:
xüsusi mühafizənin hüquqi rejimi tətbiq edilən zonalar;
təsərrüfat fəaliyyətinin tənzimləmə rejimi tətbiq edilən zonalar;
turizm və rekreasiya zonaları;
turistlərə və başqalarına xidmət göstərilən zonalar;
milli parkın fəaliyyətini təmin etmək üçün təsərrüfat-istehsalat zonaları.
Turizm və rekreasiya zonalarında turizm və rekreasiya məqsədləri üçün təbiətdən istifadənin ayrı-ayrı növlərinə (ov, *balıq və digər su bioresurslarının idman və həvəskar ovu* və sair) yol verilir.^[16]
Milli parklarda müəyyən edilmiş qaydada elmi tədqiqatlar, mədəni-maarif və tədris tədbirləri keçirilir.

VI fəsil TƏBİƏT PARKLARI

Maddə 24 . Təbiət parkları və onların təşkili

Təbiət parkları - xüsusi ekoloji və estetik dəyərə malik olan, təbiəti mühafizə və rekreasiya məqsədləri üçün ayrılmış təbiət komplekslərinin yerləşdiyi təbiəti mühafizə idarələri statuslu ərazilərdir.^[17]
Təbiət parklarının ərazisindəki torpaq sahələri onların daimi istifadəsinə verilir. Digər torpaq istifadəçilərinin və mülkiyyətçilərinin torpaqları ayrı-ayrı hallarda qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada təbiət parklarının istifadəsinə verilə bilər.
Təbiət parkları respublika və ya bölgə əhəmiyyətli ola bilər. Bu ərazilər yerli əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri kimi elan edilə bilər.
Yerli əhəmiyyətli təbiət parkları məqsədli təyinatı üzrə fiziki və hüquqi şəxslərin idarəçiliyinə, habelə istifadəsinə və icarəsinə verilə bilər.
Hər bir təbiət parkının əsasnaməsi müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilir.

Maddə 25 . Təbiət parklarının vəzifələri

Təbiət parklarının vəzifələri təbii mühiti, təbii landşaftları və rekreasiya resurslarını mühafizə etmək, istirahət üçün şərait yaratmaq, təbiəti mühafizənin effektiv metodlarını hazırlamaq və tətbiq etmək, habelə rekreasiya istifadəsi şəraitində ekoloji tarazlığı qoruyub saxlamaqdır.

Maddə 26 . Təbiət parklarının zonalaşdırılması

Təbiət parklarının ərazilərində təbii sahələrin ekoloji və rekreasiya əhəmiyyətindən asılı olaraq xüsusi mühafizənin və istifadənin ayrı-ayrı rejimləri müəyyən edilir.
Təbiət parklarının ərazilərində təbiəti mühafizə, turizm və rekreasiya, tarix-mədəniyyət komplekslərinin və obyektlərinin mühafizə zonaları və digər fəaliyyət zonaları müəyyən edilə bilər.
Təbiət parklarının ərazilərində onların ekoloji, turizm və rekreasiya və estetik keyfiyyətinə mənfi təsir göstərən, tarix-mədəniyyət abidələrinin qorunub saxlanması rejimini pozan fəaliyyət qadağan edilir.
Təbiət parklarının sərhədlərində onların ekoloji, mədəni, turizm və rekreasiya və estetik əhəmiyyətini aşağı salan fəaliyyət qadağan edilə və ya məhdudlaşdırıla bilər.^[18]

VII fəsil DÖVLƏT TƏBİƏT YASAQLIQLARI

Maddə 27 . Dövlət təbiət yasaqlıqları və onların təşkili

Dövlət təbiət yasaqlıqları - təbiət komplekslərinin və ya onların komponentlərinin qorunması və ya bərpası, habelə ekoloji tarazlığın saxlanması üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyan ərazilərdir.
Dövlət təbiət yasaqlıqları torpaq mülkiyyətçilərindən, istifadəçilərindən və icarəçilərindən torpaq sahələri alınmadan qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada onların torpaq sahələrində təşkil edilə bilər.
Dövlət təbiət yasaqlıqları respublika və ya bölgə əhəmiyyətli ola bilər.
Dövlət təbiət yasaqlıqları müxtəlif profilli, o cümlədən kompleks, bioloji, paleontoloji, hidroloji və geoloji profilli ola bilər.
Dövlət təbiət yasaqlıqları müvafiq dövlət orqanların təqdimatı əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə

təşkil edilir.

M a d d ə 2 8 . Dövlət təbiət yasaqlılarının xüsusi mühafizə rejimi və onlardan istifadə

Dövlət təbiət yasaqlıqlarında təbiət komplekslərinə və onların komponentlərinə zərər vura bilən hər hansı fəaliyyət qadağan edilir.

Dövlət təbiət yasaqlıqlarının vəzifələri və xüsusi mühafizə rejiminin xüsusiyyətləri onların hər biri haqqında müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş əsasnamə ilə müəyyən edilir.

Dövlət təbiət yasaqlıqları müəyyən edilmiş qaydada elmi, mədəni, tədris və məhdud təsərrüfat məqsədləri üçün istifadə edilə bilər.

Torpaq mülkiyyətçiləri və istifadəçiləri dövlət təbiət yasaqlıqlarında təsərrüfat fəaliyyətini müəyyən edilmiş məhdudiyyətlərə əməl etməklə həyata keçirə bilərlər.

VIII f ə s i l

TƏBİƏT ABİDƏLƏRİ

M a d d ə 2 9 . Təbiət abidələri

Təbiət abidələri xüsusi ekoloji, elmi, mədəni və estetik əhəmiyyəti olan təbiət obyektləridir.

Təbiət abidəsi obyektlərinə konkret coğrafi zona üçün səciyyəvi olan nadir landşaftlar və yaxud ayrı-ayrı ünsürlər, yerli ağac qruplarının etalonunu təşkil edən və nadir növ tərkibinə görə seçilən qiyməti meşə sahələri, endemik və ya məhv olmaq təhlükəsinə məruz qalan bitkilərin yayıldığı yerlər, çox yaşlı ayrı-ayrı ağaclar, həmçinin geoloji açılışlar, palçıq vulkanları, mağaralar, paleontoloji və paleonəbatat qalıqlarının çöküntüləri, bulaqlar, nadir göllər və digər yerlər aid edilir. ^[19]

Təbiət abidələri yerləşən ərazilərdə xüsusi mühafizənin hüquqi rejimi tətbiq edilir və onların təbii vəziyyəti qorunub saxlanılır.

Təbiət abidələri respublika və ya bölgə əhəmiyyətli ola bilər.

M a d d ə 3 0 . Təbiət abidələrinin təşkilinin, mühafizəsinin və onlardan istifadənin xüsusiyyətləri

Təbiət abidələri torpaq mülkiyyətçilərindən, istifadəçilərindən və icarəçilərindən torpaq sahələri alınmadan qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada onların torpaq sahələrində təşkil edə bilər.

Təbiət abidələrinin və onların yerləşdiyi ərazilərin təşkili qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Təbiət abidələrinə aid edilən obyektlər və onların yerləşdiyi yerləşdiyi ərazilər təsərrüfat istismarından çıxarılır və orada təbiət təbii vəziyyətini pozan hər hansı fəaliyyət qadağan edilir.

Təbiət abidələrindən müəyyən edilmiş qaydada elmi, mədəni və tədris məqsədlər üçün istifadə edilə bilər.

I X f ə s i l

ZOOLOJİ PARKLAR

M a d d ə 3 1 . Zooloji parklar

Zooloji parklar - heyvanlar aləminin mühafizəsi, törəyib artması və onlardan istifadə üçün ayrılmış təbiəti mühafizə və *elmi müəssisə və ya təşkilat* statusuna malik olan xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləridir.

Zooloji parklar respublika, bölgə və ya yerli əhəmiyyətli ola bilər.

M a d d ə 3 2 . Zooloji parkların təşkili, zonalaşdırılması və mühafizəsinin xüsusiyyətləri

Zooloji parkların təşkili üçün torpaq sahələri qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada onların daimi istifadəsinə verilir.

Zooloji parklarda heyvanların saxlanması və artırılması, habelə ora gələn adamlara göstərilməsi üçün - ekspozisiya, elmi tədqiqatların aparılması məqsədi ilə - elmi, gələn adamlara xidmət göstərilməsi üçün - ictimai, inzibati və təsərrüfat-istehsalat zonaları ayrılır.

Zooloji parklarda onların vəzifələrinin həyata keçirilməsi ilə bağlı olmayan və orada saxlanılan heyvanların məhvinə səbəb ola bilən hər hansı fəaliyyət və hərəkət qadağandır.

M a d d ə 3 3 . Zooloji parklarda heyvanların artırılması

Zooloji parklar Azərbaycan Respublikası və dünya faunasının heyvan kolleksiyalarını formalaşdırır və onların qorunub saxlanılmasını təmin edir.

Zooloji parklar müəyyən edilmiş qaydada heyvanların idxalını və ixracını, başqa zooloji profilli idarələrlə onların dəyişdirilməsini həyata keçirir.

Zooloji parklarda baytarlıq və zootexniki xidmət, nadir və nəsli kəsilmək təhlükəsi qarşısında olan heyvan növlərinin nəsil verməsi üçün məntəqə yaradılır.

M a d d ə 3 4 . Zooloji parklardan istifadənin xüsusiyyətləri

Zooloji parklardan elmi, mədəni və tədris məqsədləri üçün istifadə edilir.

Zooloji parklarda elmi tədqiqatlar heyvanların qeyri-sərbəst və ya yarımsərbəst şəraitdə saxlanması və yetişdirilməsi

sahəsində aparılır.

Zooloji parklar elmi məlumat bankları, fondlar, muzeylər, kitabxanalar və arxivlər yarada, onların fəaliyyəti ilə bağlı elmi, elmi-populyar və başqa ədəbiyyatlar nəşr edə, habelə mədəni-maarif, baytarlıq *xidməti*, seleksiya-damazlıq işləri sahəsində əhaliyə ödənişli xidmətlər göstərə bilər. ^[20]

Zooloji parklarda bu idarələrin profilinə uyğun olaraq təsərrüfat fəaliyyəti üçün zəruri olan yardımçı təsərrüfatlar, emalatxanalar, zooloji mağazalar və başqa obyektlər ola bilər.

X f ə s i l

NƏBATAT BAĞLARI VƏ DENDROLOJİ PARKLAR

M a d d ə 35. Nəbatat bağları və dendroloji parklar

Nəbatat bağları və dendroloji parklar - bitki aləminin müxtəlifliyini qoruyub saxlamaq və onu zənginləşdirmək məqsədi ilə yaradılan təbiəti mühafizə və *elmi müəssisə və ya təşkilat* statusuna malik olan ərazilərdir.

Nəbatat bağları və dendroloji parklar respublika və ya bölgə əhəmiyyətli ola bilər.

M a d d ə 36. Nəbatat bağlarının və dendroloji parkların zonalaşdırılması və mühafizəsinin xüsusiyyətləri

Nəbatat bağlarının və dendroloji parkların təşkili üçün torpaq sahələri qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada onların daimi istifadəsinə verilir.

Nəbatat bağlarında və dendroloji parklarda bitkiləri yetişdirmək və onları ora gələn adamlara göstərmək üçün - ekspozisiya, elmi tədqiqatlar aparmaq üçün - elmi, gələn adamlara xidmət göstərmək üçün - ictimai, inzibati və təsərrüfat-istehsalat zonaları ayrılır.

Nəbatat bağlarında və dendroloji parklarda onların vəzifələrinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar olmayan və orada yetişdirilən bitkilərin məhvinə səbəb ola bilən hər hansı fəaliyyət və təsir qadağandır.

M a d d ə 37. Nəbatat bağlarında və dendroloji parklarda bitkilərin yetişdirilməsi

Nəbatat bağları və dendroloji parklar Azərbaycan Respublikası və dünya florasının bitki kolleksiyalarını formalaşdırır və onların qorunub saxlanılmasını təmin edir.

Nəbatat bağları və dendroloji parklar müəyyən edilmiş qaydada bitkilərin idxalını və ixracını, onların başqa botaniki profili idarələrlə dəyişdirilməsini təmin edir.

Nəbatat bağlarında və dendroloji parklarda kolleksiya və təcrübə sahələri, tingliklər, herbarilər və toxum fondları yaradılır.

M a d d ə 38. Nəbatat bağlarından və dendroloji parklardan istifadənin xüsusiyyətləri

Nəbatat bağlarından və dendroloji parklardan elmi, mədəni-maarif və tədris məqsədləri üçün istifadə edilir.

Nəbatat bağlarında və dendroloji parklarda elmi tədqiqatlar qiymətli, nadir və məhv olmaq təhlükəsi qarşısında olan bitki növlərinin yetişdirilməsi, seleksiyası və artırılması sahəsində aparılır.

Nəbatat bağları və dendroloji parklar elmi məlumat bankları, fondlar, muzeylər, kitabxanalar və arxivlər yarada, onların fəaliyyəti barədə elmi, elmi-populyar və başqa ədəbiyyatlar nəşr edə, habelə seleksiya, toxumçuluq və tingçilik sahəsində əhaliyə ödənişli xidmətlər göstərə bilər.

Nəbatat bağlarında və dendroloji parklarda bu idarələrin profilinə uyğun olaraq təsərrüfat fəaliyyəti üçün zəruri olan yardımçı təsərrüfatlar, emalatxanalar, bitkilərin satışı üçün ixtisaslaşdırılmış mağazalar və başqa obyektlər ola bilər.

X I f ə s i l

MÜALİCƏ-SAĞLAMLAŞDIRMA YERLƏRİ VƏ KURORTLAR

M a d d ə 39. Müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar

Müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinə xəstəliklərin müalicəsinin və profilaktikasının, habelə əhalinin istirahətinin təşkili üçün yararlı olan və təbii müalicəvi resurslara (mineral sular, müalicəvi palçıqlar, müalicəvi Naftalan nefti, şor göllər, müalicəvi iqlim, çimərliklər və sair) malik olan ərazilər aid edilə bilər.

Müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar onların səmərəli istifadə edilməsi və təbii müalicəvi resursların və sağlamlaşdırma xassələrinin qorunub saxlanılması məqsədi ilə yaradılır.

Müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar beynəlxalq, ölkə, *bölgə* və yerli əhəmiyyətli ola bilər. ^[21]

Yerli əhəmiyyətli müalicə-sağlamlaşdırma yerləri və kurortlar məqsədli təyinatı üzrə fiziki və hüquqi şəxslərin idarəçiliyinə, habelə istifadəsinə və icarəsinə verilə bilər.

Ərazilərin müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinə və kurortlara aid edilməsi qaydası, mühafizəsi və onların fəaliyyəti qanunvericiliklə müəyyən edilir.

M a d d ə 40. Müalicə sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların mühafizəsi

Təbii müalicə amillərinin və təbii resursların mühafizəsi məqsədi ilə müalicə-sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların ətrafında sanitariya mühafizə zonaları müəyyən edilir.

Müalicə sağlamlaşdırma yerlərinin və kurortların ərazisində, eləcə də onların ətrafında yaradılan sanitariya mühafizə zonalarında xəstəliklərin profilaktikası və müalicəsi, əhalinin istirahəti, habelə təbii müalicəvi resursların mühafizəsi müvafiq normativ hüquqi aktlarla tənzimlənir.

Müəyyən edilmiş sanitariya rejimi ilə əlaqədar, torpaq sahələrinin təsərrüfat döviyyəsinə tam çıxarılması nəzərdə tutulmuş hallar istisna edilməklə, sanitariya mühafizə zonalarının həddlərində olan torpaq sahələri torpaq mülkiyyətçilərindən, istifadəçilərindən və icarəçilərindən geri alınır.

XI-I fəsil^[22] **GEOLOJİ PARKLAR**

Maddə 40-1. Geoloji parklar və onların təşkili

Geoloji parklar - xüsusi geoloji, coğrafi, tarixi, estetik və digər əhəmiyyət daşıyan təbiət obyektlərinin yerləşdiyi təbiəti mühafizə, maarifçilik, elmi, mədəni, turizm və digər məqsədlər üçün istifadə olunan təbiəti mühafizə və elmi müəssisə və ya təşkilat statusuna malik olan ərazilərdir.

Geoloji parkların əraziləri respublika əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə aiddir və bu ərazilərdə olan torpaq, su, bitki və heyvanlar aləmi onların daimi istifadəsinə verilir.

Geoloji parklar müvafiq dövlət orqanının təqdimatı əsasında müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarı ilə təşkil edilir.

Hər bir geoloji park müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən təsdiq edilmiş əsasnaməyə uyğun olaraq fəaliyyət göstərir.

Maddə 40-2. Geoloji parkların əsas vəzifələri

Geoloji parkların əsas vəzifələri aşağıdakılardır:

geoloji və coğrafi təbiət obyektlərini, nadir və etalon təbiət ərazilərini, geoloji irsi qoruyub saxlamaq;

turizm və rekreasiya üçün şərait yaratmaq;

elmi tədqiqatlar, mədəni-maarif və tədris tədbirləri keçirmək;

təbiəti mühafizənin və ekoloji maarifçiliyin elmi metodlarını hazırlamaq və tətbiq etmək;

əhalini maarifləndirmək;

geoloji monitorinqi həyata keçirmək.

Maddə 40-3. Geoloji parkların zonalaşdırılması və mühafizə rejiminin xüsusiyyətləri

Geoloji parkların ərazilərində onların təbii geoloji və coğrafi xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla, xüsusi mühafizənin ayrı-ayrı rejimləri tətbiq olunur və aşağıdakı fəaliyyət zonaları üzrə bölgüsü müəyyən edilir:

xüsusi mühafizənin hüquqi rejimi tətbiq edilən zonalar;

geoturizm və rekreasiya zonaları;

geomuzeylər və tədris-məşğələ obyektləri zonaları;

geoparkın fəaliyyətini təmin etmək üçün təsərrüfat-istehsalat zonaları.

XII fəsil

XÜSUSİ MÜHAFİZƏ OLUNAN TƏBİƏT ƏRAZİLƏRİNİN VƏ OBYEKTlərİNİN MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏSİ VƏ İQTİSADI TƏNZİMLƏNMƏSİ

Maddə 41. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin maliyyələşdirilmə mənbələri

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri dövlət büdcəsindən, yerli büdcələrdən, büdcədənəkar vəsaitlərdən, ətraf mühitin mühafizəsi üzrə fondların vəsaitləri hesabına və qanunvericilikdə qadağan edilməyən digər maliyyə mənbələrindən maliyyələşdirilir.

Respublika və ya bölgə əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsi və bərpası, onların inkişafı və yerləşdirilməsi üzrə respublika sxeminin hazırlanması, dövlət kadastrının aparılması, elmi, mədəni-maarif və tədris tədbirləri dövlət büdcəsinin və ətraf mühitin mühafizəsi üzrə fondların vəsaitləri hesabına maliyyələşdirilir.

Yerli əhəmiyyətli xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin saxlanması və təşkil edilməsi, onların inkişafı və yerləşdirilməsi üzrə sxemlərin hazırlanması, elmi, mədəni-maarif, tədris tədbirləri yerli büdcələrin və büdcədənəkar vəsaitlərin hesabına maliyyələşdirilir.

Maddə 42. Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən və obyektlərindən ödənişli istifadə

Fiziki və hüquqi şəxslər elmi, mədəni, tədris, turizm və rekreasiya, məhdud təsərrüfat məqsədləri ilə xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən və obyektlərindən istifadəni ödənişli əsaslarla həyata keçirirlər.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərində və obyektlərində elmi, mədəni-maarif, tədris, xidmət, turizm və rekreasiya fəaliyyətini həyata keçirmək üçün bina və qurğuların fiziki və hüquqi şəxslərə verilməsinə, bu Qanunla nəzərdə tutulan hallar istisna olmaqla, müəyyən edilmiş qaydada və ödənişli əsaslarla yol verilir. ^[23]

Maddə 43. Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri üçün xüsusi vəsaitlər və fondlar

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin idarə edilməsi və mühafizəsi üçün yaradılan müvafiq idarələrin xüsusi fondları və vəsaitləri ola bilər. Bu fondların və vəsaitlərin yaradılması və onlardan istifadə qaydası müvafiq icra

hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri üçün nəzərdə tutulmuş məqsədli ayırmalardan, onların xüsusi vəsaitlərindən və fondundan bu ərazilərin saxlanması və inkişafı ilə bağlı olmayan məqsədlər üçün istifadə edilməsi qadağandır.

M a d d ə 44 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin iqtisadi stimullaşdırılması

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin iqtisadi stimullaşdırılması sahəsində məqsədli investisiya, kredit və vergi siyasəti həyata keçirilir.

X I I I f ə s i l

XÜSUSI MÜHAFİZƏ OLUNAN TƏBİƏT ƏRAZİLƏRİNİN VƏ OBYEKTlərİNİN MÜHAFİZƏSİNƏ VƏ İSTİFADƏSİNƏ NƏZARƏT

M a d d ə 45 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsinə, qorunmasına və istifadəsinə dövlət nəzarəti

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsinə, qorunmasına və istifadəsinə dövlət nəzarətinin məqsədi bu ərazilərin və obyektlərin vəziyyətinə, onların mühafizəsi, qorunması, bərpası və istifadəsi üzrə tədbirlərin yerinə yetirilməsinə nəzarət etmək, qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş qaydalara və tələblərə əməl olunmasını təmin etməkdir.

Bu sahədə dövlət nəzarətini müvafiq icra hakimiyyəti orqanları öz səlahiyyətləri daxilində müəyyən olunmuş qaydada həyata keçirirlər.

Dövlət nəzarəti məqsədi ilə aşağıdakılar həyata keçirilir:

dövlət təbiət qoruq fondunun mühafizəsi və bərpası üzrə tədbirlərin yerinə yetirilməsini yoxlamaq;

xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərindən və obyektlərindən istifadə hüququna dair sənədləri yoxlamaq, nəqliyyat vasitələrini saxlamaq, qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada nəqliyyat vasitələrini və gəmiləri, ov alətlərini, əldə edilmiş məhsulları və başqa əşyaları yoxlamaq, hüquqpozmağa səbəb olmuş alətləri, cihazları və əşyaları, qanunsuz əldə edilmiş məhsulları, habelə müvafiq sənədləri götürmək;

xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında qanunvericiliyi pozmuş, cinayət və ya inzibati xəta törətmiş şəxsləri qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada saxlamaq, onları hüquq mühafizə orqanlarının sərəncamına vermək; ^[24]

xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsi və istifadəsi sahəsində inzibati xəta haqqında protokollar tərtib etmək; ^[25]

xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsi və istifadəsi sahəsində pozuntu hallarını aradan qaldırmaq haqqında icrası məcburi olan göstərişlər vermək və digər tədbirlər görmək.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsinə və istifadəsinə dövlət nəzarətini həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının vəzifəli şəxslərinə xidməti vəzifəni yerinə yetirərkən xüsusi geyim forması daşımaqla Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq xidməti silah saxlamaq və gəzdirmək hüququ verilir.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin vəzifəli şəxslərinin hüquqları müvafiq icra hakimiyyəti orqanının təsdiq etdiyi əsasnamə ilə müəyyən edilir.

M a d d ə 46 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsinə və istifadəsinə ictimai nəzarət

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsinə və istifadəsinə ictimai nəzarət Azərbaycan Respublikasının ətraf mühitin mühafizəsi qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş qaydada həyata keçirilir.

X I V f ə s i l

XÜSUSI MÜHAFİZƏ OLUNAN TƏBİƏT ƏRAZİLƏRİ VƏ OBYEKTlərİNİN HAQQINDA QANUNVERİCİLİYİN POZULMASINA GÖRƏ MƏSULİYYƏT VƏ MÜBAHİSƏLƏRİN HƏLLİ

M a d d ə 47 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında qanunvericiliyin pozulmasına görə məsuliyyət

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında qanunvericiliyin pozulmasında təqsirkar olan şəxslər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada mülki, maddi, inzibati və cinayət məsuliyyəti daşıyırlar.

Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri haqqında qanunvericiliyin pozulması nəticəsində xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinə və obyektlərinə vurulmuş zərər Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsində və təbiətin mühafizəsi ilə bağlı digər qanunvericilik aktlarında nəzərdə tutulmuş qaydada ödənilir.

M a d d ə 48 . Mübahisələrin həlli

Xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin və obyektlərinin mühafizəsi və istifadəsi sahəsində mübahisələr Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq məhkəmə qaydasında həll edilir.

X V f ə s i l

BEYNƏLXALQ ƏMƏKDAŞLIQ

M a d d ə 49 . Xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq

Azərbaycan Respublikasının ərazisində xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri sahəsində beynəlxalq əməkdaşlıq Azərbaycan Respublikası ilə başqa dövlətlər arasında bağlanmış müqavilələr, sazişlər, razılaşmalar və digər beynəlxalq hüquq normaları əsasında həyata keçirilir.

M a d d ə 50 . Beynəlxalq müqavilələr

Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə xüsusi mühafizə olunan təbiət əraziləri və obyektləri sahəsində müəyyən edilmiş qaydalar bu Qanunda nəzərdə tutulmuş qaydalardan fərqli olduqda, beynəlxalq müqavilələrin qaydaları tətbiq edilir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti HEYDƏR ƏLİYEV

Bakı şəhəri, 24 mart 2000-ci il
840-IQ

Azərbaycan Respublikasının Qanunvericilik toplusu.- 2000.- 31 iyul, № 7.- S. 2632-2650.